

آغاز فصلی جدید از روابط ایران و ازبکستان با نقش آفرینی مناطق آزاد دو کشور

جمهوری ازبکستان به دلیل موقعیت ژئوپلیتیک (مرکزیت آسیای مرکزی) از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای در منطقه برخوردار است. این کشور از منابع طبیعی سرشاری نیز برخوردار است که همین امر نیز بر اهمیت آن افزوده است، برای مثال از نظر تولید طلا در رتبه خوبی قرار دارد.

ازبکستان بزرگ‌ترین تولیدکننده ماشین‌آلات و صنایع سنگین در آسیای میانه است و همچنین دارای ذخایر نفت، گاز و زغال‌سنگ است. از آنجایی که این کشور دارای زمین‌های حاصلخیز بسیاری است، در تولیدات کشاورزی موفق بوده و بزرگ‌ترین تولیدکننده پنبه در جهان است.

بر اساس گزارش کمیته آمار ازبکستان، نرخ رشد اقتصادی ازبکستان در ۹ ماه گذشته سال ۲۰۱۹ میلادی با ۵.۷ درصد افزایش نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۸ میلادی در سطح ۳۸ میلیارد و ۲۰۷ میلیون دلار قرار گرفته است.

وزارت اقتصاد و صنعت ازبکستان نظریه توسعه جامع کشور را تنظیم کردند که بر اساس آن ازبکستان تا سال ۲۰۳۰ میلادی در گروه کشورهای با درآمد بالاتر از سطح متوسط قرار خواهد گرفت.

گذر تدریجی ازبکستان به اقتصاد بازار آزاد

ازبکستان پس از استقلال و در راستای کاهش وابستگی به روسیه، تلاش بسیاری برای ایجاد ارتباط با دیگر کشورها داشت. برقراری رابطه با کشورهای جهان، نیازمند اصلاح سیستم اقتصادی بود که به همین منظور رئیس‌جمهور ازبکستان سیاست‌ها و اولویت‌های لازم جهت گذر به اقتصاد بازار آزاد را بر پنج محور قرار داد که مهم‌ترین آن‌ها اولویت اقتصاد بر سیاست بود و علاوه بر این به دولت نقش محوری بخشیده بود و دولت را مسئول اصلی انجام اصلاحات اقتصادی و تحولات دموکراتیک دانسته بود و گذر تدریجی و مرحله‌ای را برای اقتصاد بازار آزاد در نظر گرفته بود.

کارشناسان معتقدند ازبکستان راهبرد تدریجی در حوزه اقتصاد را دنبال می‌کند که در بلندمدت به توسعه اقتصادی بیانجامد و علاوه بر آن سیاست‌هایی را دنبال می‌کند که از سوی سازمان‌های مالی مانند بانک جهانی مورد قبول باشد.

ازبکستان با وجود دارا بودن جمعیت بالا، منابع طبیعی و اقتصاد روبه‌پیشرفت، به دلیل عدم ارتباط مستقیم با آب‌های بین‌المللی و ناآرامی‌های افغانستان نتوانست اهداف توسعه‌ای خود را به‌خوبی پیگیری کند.

ازبکستان و افغانستان

مقامات وزارت بازرگانی ازبکستان توسعه پایدار افغانستان را ضامن ثبات و شکوفایی تمام منطقه می‌دانند و این کشور را به‌عنوان یکی از همکاران کلیدی منطقه تلقی می‌کنند به همین دلیل خواستار توسعه بیش‌ازپیش روابطشان در حوزه‌های مختلف اقتصادی، بازرگانی، حمل‌ونقل و ... با افغانستان هستند. در همین راستا و به علت این علاقه دوطرفه برای گسترش ارتباطات، این دو کشور در تلاش‌اند تا در آینده‌ای نزدیک یک منطقه آزاد تجاری مشترک ایجاد کنند.

مناطق آزاد و ویژه اقتصادی در ازبکستان

مهمترین مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ازبکستان با نام های «اورگوت» در سمرقند، «غجدوان» در بخارا، «کوکند» در فرغانه و «هزاراسپ» در خوارزم به مدت ۳۰ سال مشغول به فعالیت هستند و در صورت نیاز مدت آن تمدید خواهد شد.

ازبکستان ۳ منطقه آزاد اقتصادی دارد؛ منطقه ویژه اقتصادی «نوبی»، منطقه ویژه صنعتی «انگرن» در استان تاشکند و منطقه ویژه صنعتی «جزخ» در بخش مرکزی این کشور.

منطقه ویژه اقتصادی نوبی

منطقه ویژه اقتصادی نوبی بزرگترین منطقه ازبکستان است که منابع ارزشمند زیادی را همچون طلا، سنگ آهک و ... را در خود جای داده است. این منطقه اولین منطقه ویژه اقتصادی در ازبکستان محسوب می شود که در سال ۲۰۰۸ تأسیس شد.

ریاست جمهوری ازبکستان در تاریخ ۱۹ مه ۲۰۱۹ گسترش منطقه ویژه اقتصادی نوبی و فعالیت آن تا اول ژانویه ۲۰۳۰ را تصویب کرد. بر اساس این مصوبه، اهداف اصلی این تصمیم، جذب سرمایه گذاری مستقیم برای ایجاد شرکت های نوآورانه با فناوری بالا، صادرات محور و جایگزین واردات است که تولید محصولات با ارزش افزوده بالا و همچنین توسعه حمل و نقل و سایر زیرساخت های این شرکت منطقه برای تبدیل آن به یک مرکز بزرگ لجستیک را پیگیری می کند.

منطقه ویژه اقتصادی نوبی با شرایط ویژه برای سرمایه گذاری های خارجی در منطقه نوبی ازبکستان و در نزدیکی فرودگاه بین المللی این منطقه و برای مدت ۳۰ سال ایجاد شده است. کسب و کارهای موجود در این منطقه برای فعالیتهای آنها از مقررات مساعد گمرکی، ارزی، مالیاتی و روش های ساده برای ورود، اقامت و اخذ مجوز کار برای شهروندان غیر مقیم برخوردار هستند.

پرداخت مالیات در این منطقه ویژه اقتصادی بسته به میزان سرمایه گذاری مستقیم کسب و کارها، متفاوت است. برای مثال اگر سرمایه گذاری از ۱۰ تا ۳۰ میلیون دلار باشد به مدت ۱۰ سال، با کاهش سود و نرخ پرداخت یک سال مالیاتی، ۵۰ درصد در ۵ سال معافیت مالیاتی می توانند داشته باشند.

مدیریت این منطقه ویژه اقتصادی توسط یک شورای اداری انجام می شود که ممکن است یک شورای بین المللی را برای مدیریت انتخاب کند علاوه بر آن یک صندوق توسعه نیز برای حمایت از توسعه زیرساخت ها در نظر گرفته شده است.

اقتصاد این منطقه به شدت وابسته به مجتمع های بزرگ معدنی، متالورژی و شیمیایی است. در حال حاضر ۴۰ شرکت سرمایه گذاری خارجی در منطقه نوبی فعالیت می کنند. بسیاری از آنها با مشارکت سرمایه گذاران ایالات متحده، چین، روسیه و انگلستان تأسیس شده اند.

این منطقه از طریق روسیه به کشورهای اروپایی، از طریق چین به آسیای جنوبی و از طریق ایران به خاورمیانه و خلیج فارس متصل می شود. به همین خاطر ارتباط این کشور با ایران و توسعه همکاری ها مدنظر این کشور قرار گرفته است.

فصلی جدید از روابط ایران و ازبکستان با نقش آفرینی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی

همایش تجاری ایران و ازبکستان در چارچوب اجلاس کمیسیون همکاری های مشترک دو کشور هفته گذشته برگزار شد که به عنوان فصلی جدید از روابط ایران و ازبکستان می تواند برای اقتصاد دو کشور مهم و اساسی باشد. ایجاد هاب لجستیکی میان چابهار و منطقه

ویژه اقتصادی ناوایی ازبکستان از مهمترین چارچوب های این همایش بود.

ایران برای ازبکستان کشوری مهم محسوب می شود چراکه از طریق چابهار می تواند با کشورهای حاشیه خلیج فارس و آب های آزاد ارتباط پیدا کند. ازبکستان که طی سال های اخیر رشد اقتصادی قابل قبولی را تجربه کرده است، می تواند به عنوان مرکز اصلی تجاری و اقتصادی کشورهای آسیای میانه در روابط ما با دیگر کشورها نقش مؤثری ایفا کند.

با برگزاری کمیسیون مشترک همکاری های همه جانبه ایران و ازبکستان، مذاکرات تعرفه ترجیحی، حضور و فعالیت کارآفرینان و سرمایه گذاران خصوصی دو کشور در کشور دیگر و جلب توجه تاشکند به چابهار به عنوان نزدیک ترین مسیر دستیابی بازرگانان ازبکستانی به آب های آزاد، تقویت ارتباطات بانکی به عنوان زیربنای تبادلات اقتصادی مورد توجه بود که می تواند حجم مبادلات تجاری بین ایران و ازبکستان با سالیانه حدود ۴۲۰ میلیون دلار کنونی را نخست به سالیانه یک میلیارد دلار و در میان مدت گسترش بسیاری ببخشد.

علاوه بر آن چابهار در مبادلات تجاری میان ازبکستان و هند نیز نقش پررنگی دارد. به گفته عبدالرحیم کردی، مدیرعامل سازمان منطقه آزاد چابهار، در آینده ای نزدیک روابط ایران و ازبکستان گسترده تر خواهد شد و ارتباط دو منطقه تجاری چابهار و ناوایی می تواند فصل تازه ای از روابط اقتصادی، فرهنگی و تجاری دو کشور باشد.

معاون نخست وزیر کشور ازبکستان نیز در دیدار رضا رحمانی، وزیر صنعت، معدن و تجارت ایران که ۲۳ آذر ماه سال جاری صورت گرفت، گفت: اشتراکات دو کشور برای توسعه همکاری ها مورد توجه ازبکستان نیز هست و از گسترش همکاری های تجاری و اقتصادی با ایران استقبال و حمایت می کنیم.

و ایران نیز در این دیدار از اراده جدی بر گسترش روابط تجاری با کشورهای همسایه و منطقه سخن گفت.

ساجده رحیمی، اقتصاد ۲۴

